

LETALNIK ALI ZRAKOPLOV?

V zadnjem času se na področju vojaškega letalstva pojavlja aktualno vprašanje v povezavi z odločitvijo za enega izmed terminov, in sicer letalnik ali zrakoplov. Ta bo postal slovenska ustreznica za angleški izraz *aircraft*.

Pri tem smo vzeli pod drobnogled eno izmed načel terminologije, in sicer enoznačnost. To načelo pomeni, da si za vsak pojem prizadevamo uveljaviti samo eno poimenovanje, druga pa odsvetovati. Za termine se pričakuje, da natančno in nedvoumno izražajo določeno vsebino, kar se uresničuje z enopomenskostjo in izogibanjem sopomenskosti. V splošnem jeziku je zaželeno imeti več pomenskih odtenkov, saj ga to bogati, v strokovnem jeziku pa je bistveno učinkovito in nedvoumno sporočanje, ki se uresničuje z načelom enoznačnosti.

Pri pregledu večjega števila pojavitev terminov letalnik in zrakoplov lahko z gotovostjo potrdimo, da se vsaj zadnji dve leti v vojaškem strokovnem jeziku pogostejše pojavlja letalnik. V prid njegove uporabe in posledično besednega polja, ki izhaja iz tega pojma (letalnost, letenje, brezpilotni letalnik itn.), lahko navedemo nekaj argumentov. V Letalskem razlagalnem slovarju D. Gregla (2009) se termina letalnik in zrakoplov razlikujeta. Letalnik je opredeljen kot *naprava za letenje, ki jo obdrži v zraku aerostatični in aerodinamični vzgon (angl. aircraft)*, zrakoplov pa je *letalnik, lažji od zraka, z lastnim pogonom ... (angl. airship)*. Sinonima za zrakoplov sta še cepelin in zračna ladja. Poleg tega že poznamo termin brezpilotni letalnik, ki se uporablja kot prevod angleške besede *drone*, pri čemer je raba že ustaljena. Zakon o letalstvu sicer kot glavni pojem še zmeraj uporablja zrakoplov, vendar tej uporabi nasprotuje veliko strokovnjakov, tudi s Fakultete za strojništvo Univerze v Ljubljani, ki je z Oddelkom za letalstvo gotovo eno izmed središč stroke. Da sta jezikovna intervencija in uvedba termina letalnik

BESEDILO Tina Pečovnik in Vanesa Škornik

FOTO 15. PVL

res utemeljeni, odgovarjajo tudi strokovnjaki na spletni svetovalnici Terminologišče, vendar poudarjajo, da je to mogoče samo ob konsenzu stroke. Svojo odločitev utemljujejo predvsem s tem, da pripada večina sorodnih terminov isti besedni družini oziroma izhaja iz letenja (npr. letalo, letalstvo, letališče), prav tako pa je že uveljavljen termin brezpilotni letalnik.

Termin zrakoplov se torej pojavlja samo še v pravnih besedilih in besedilih Javne agencije za civilno letalstvo Republike Slovenije, ki je organ, pristojen za izvajanje določenih nalog s področja letalstva. Matična stroka, tj. letalstvo, in strokovnjaki Terminološke sekcije ter Fakultete za strojništvo pa priporočajo uporabo termina letalnik. Njihov dodatni argument je še, da naprave za letenje niso plovila (plovnost), saj se plovba in letenje v nekaterih fizikalnih lastnostih razlikujeta.

Sodobna raba jezika kaže na pogostost izraza letalnik, ki je tudi jezikovno utemeljen. Njegove slovnične lastnosti omogočajo gibljivo uporabo v besedilih. Dosledno in z nekaterimi vojaškimi strokovnjaki s področja letalstva usklajeno rabo izraza letalnik opazimo na primer zadnji dve leti v Reviji Slovenska vojska. Namen usklajevanja s strokovnjaki je poenotenje znotraj stroke in zagotavljanje strokovne vsebinske ustreznosti ter seveda terminološke enoznačnosti. Tako potekata tudi obravnava izrazov in terminološko delo pri nastajanju slovarja slovenskega vojaškega izrazja MTerm. Izraz *aircraft* jezikovne službe trenutno slovsko obdelujejo, da bi ga vnesle v MTerm, in pri odločanju o izbiri med poimenovanjema letalnik ali zrakoplov potrebujemo odziv vojaške stroke ter njihovo poenoteno odločitev.

Vse, ki bi želeli vplivati na to, katera oblika naj se uveljavi in vključi v slovar slovenskega vojaškega izrazja MTerm, vljudno vabimo, da svoje utemeljitve, misli in poglede na problematiko posredujete avtoricama članka Tini Pečovnik iz Službe za strateško komuniciranje in Vanesi Škornik iz Šole za tuje jezike.

tina.pecovnik@mors.si
vanesa.skornik@mors.si